

LGBTİ+ babası olmak

“Babanım, yanındayım!”

Aileye açılma ya da yaygın tabirle “dolaptan çıkma” hikâyeleri, LGBTİ+ bireylerin kişisel tarihlerinde önemli yer tutuyor. Babalar, ataerkil kodlar yüklenmiş oldukları için başta olumsuz tepkiler gösterebiliyor. Ancak zihinlerdeki kalıplar kırılınca, babalar da gökkuşağının altındaki dünyada herkesin eşit ve onurlu bir yeri olması için çalışmaya başlıyor.

Yazı: Zeynep Erekli

“**G**üzel bir arkadaşlık yaşadın. Belki arkadaşlıktan da öte bir şey. Ve sana imreniyorum. Benim yerimde olan babaların çoğu her şeyin geçip gitmesini diler, yahut oğulları tekrar ayaklarının üzerine basar hale gelsin diye dua eder. Ama ben öyle bir baba değilim. Acın varsa tedavi et ve bir alev varsa üfleyip de söndürme, ona karşı sert davranma... Hayatını nasıl yaşayacağın sadece seni ilgilendirir.

Fakat unutma, yüreklerimiz ve bedenlerimiz bize sadece bir kez için verilmiştir.”
Çağdaş edebiyatın önemli isimlerinden romancı ve deneme yazarı André Aciman, “Adınla Çağır Beni” adlı ilk ve çok ses getiren romanında bir eşcinsel aşk öyküsü anlatır. Hikâyenin kahramanlarından 17 yaşındaki Elio, romanın sonlarına doğru, kalbinde buruk bir acıyla babasının yanına oturur. Babası, Elio'nun ona açmadığı gerçeğini bildiğini ve oğlunun yanında olduğunu yukarıdaki sözlerle ifade eder. Ebeveynler ve çocuklar... Ebeveynlerin

hayallerinde çizdikleri çocuklar ve o çocukların gerçekte oldukları kişiler. “Anne-babalık, bilmediğiniz bir memlekette yol bulmaktır” diyor Prof. Dr. Selçuk Şirin. Her anne-baba çocuğunun sağlıklı, mutlu ve hayatta başarılı bir birey olmasını ümit eder ve bu yolda kendi doğrularını işe koşar. Ancak hiçbir konuda tek bir doğru olmadığı gibi büyümek ve kişilik oluşturmak oldukça meşakkatli ve herkes için özel süreçler barındırıyor. Özellikle konu cinsellik, cinsiyet kimlikleri ve cinsel yönelimler olunca, bu süreçler daha da kendine has >>

“Anne-babalık, bilmediğiniz bir memlekette yol bulmaktır.”

Prof. Dr. Selçuk Şirin,
akademisyen

>> zorluklara sahip olabiliyor.

Kişinin kendini hangi cinsiyette tanımladığı ve başkaları tarafından nasıl tanımlanmak istediği (cinsiyet kimliği), fiziksel ve duygusal olarak kime karşı çekim hissettiği (cinsel yönelim), sahip olduğu cinsel organla tanımlanamaz ve dokunulmaz olması gereken haklardır. Ne var ki cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim temelli ayrımcılığa karşı yeterli yasal korumanın bulunmaması, dünyanın her bölgesinde her yaşta LGBTİ+ (lezbiyen, gey, biseksüel, trans, interseks, bu tanımların dışında yönelimleri olan veya kendini herhangi bir cinsiyet kimliği ve cinsel yönelimle tanımlamayan kişiler) bireyi insan hakları ihlallerine maruz bırakıyor. İnsanları kadın ve erkek olarak ikiye ayıran, cinsel ilişkilerin sadece karşı cinsiyetlere sahip kişiler arasında olabileceğini ve her cinsiyetin kendine ait rolleri olduğunu iddia eden kalıp düşünceler çekirdek aileden filizlenmeye başlıyor. Kültürel ve politik açıdan özgürlükçü değerleri benimsemiş ailelerin bile önyargıları ve olumsuz tepkileri olabiliyor. Bu sebeple LGBTİ+ bireylerin kişisel tarihlerinde ailelerine açılma ya da yaygın tabirle “dolaptan çıkma” hikâyeleri önemli yer tutuyor.

Gerçekle yüzleşmede ailenin tavrı

“Çocuklar dolaptan çıkar, aileleri dolaba girer” diye bir söz var. Çocuklarının LGBTİ+ olduğunu öğrenen ailelerde duygular geniş bir yelpazede değişiklik

gösterebiliyor. Çoğunlukla ilk görülen tepki inkâr oluyor. Yakınına kaybeden birinin yaşadığı yas sürecinde olduğu gibi, aile en başta inkâr edebiliyor ya da bu süreçte çocuğu alıp doktor doktor gezdirebiliyor. Öfke, birilerini suçlama ve hatta kendini suçlama da sık karşılaşılan tepkiler arasında. Bunu sonunda çoğunlukla kabullenme izliyor. Kabullenmeye giden yol elbette herkes için farklı, yaşananlarda ailenin eğitim düzeyi, toplum, muhafazakârlık düzeyi gibi faktörler etkili oluyor. Ne yazık ki kabul edemeyen de oldukça fazla. Bir de kalıplaşmış roller var. Heteronormatif ve dolayısıyla ataerkil aile yapısında baba otorite figürüdür; sınır koyan, kuralları belirleyen... Bu anlamda babanın onayına ya da iznine fazlaca önem atfedilebiliyor. Olanları anne bilse bile babaya söylemekten imtina edebiliyor. Herkes bilse de baba bilmeyince, gerçekler konuşulabilir hale gelemiyor, istenen aile desteği sağlanamıyor. LGBTİ+ aile örgütlerinde de genellikle annelerin sayısı babalara göre daha fazla. Babaların da anneler kadar aktif olduğu kuruluşlardan biri, 2008 yılında kurulan LİSTAG. Çocuklarının, yakınlarının LGBTİ+ olması dolayısıyla yaşadıkları zorlukları ve deneyimlerini paylaşma ihtiyacı duyan ailelerin birbirlerine destek olma amacıyla bir araya gelmesiyle çalışmalarını sürdürüyor. LİSTAG, İstanbul’da CETAD’dan (Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği) gönüllü psikiyatrların ve psikologların desteğiyle düzenli olarak bilgilendirme ve paylaşım toplantıları düzenliyor. Buna ek olarak, Ankara ve

İzmir Aile Grupları da CETAD eğitimi almış uzmanlar eşliğinde toplantılar gerçekleştiriyor.

CETAD yönetim kurulu üyelerinden, psikiyatrist Ender Cesur, çocuğunun LGBTİ+ olduğunu öğrenen babaların tepkilerini şöyle ifade ediyor: “Babalar, toplumsal normları meşrulaştırmak ve bunda etkili olabilecek sosyal ilişkileri yeniden üretmek için kurgulanmış bir dizi erkeksi davranış ve inancı sürdürme gayretinde olabiliyorlar. Kişiyeye ya da kültüre göre değişebilse de ‘erkeksi’ olanı korumakla ilgili yaklaşımlar daha katı olduğundan, erkek eşcinsellerin ya da trans kadınların babaları çocuklarını kabullenmekte daha fazla güçlük yaşayabilirler. Bu yüzden babalar çocuklarının kimliğini kabul etmeyebilir, yok sayabilir, reddedebilir. LGBTİ+ kişilerin maruz bırakıldıkları şiddetin büyük bir kısmının aileden geldiğini çok iyi biliyoruz. Dolayısıyla hem babalarla hem de ailenin geri kalan diğer üyeleriyle çalışırken, en başta sakinleştirmeye özen göstermek lazım. Ailenin ihtiyaçlarını ve hissettiklerini görmek, bunları beraber anlamaya çalışmak, empatik bir dil kullanmak ve zaman tanımak gerekiyor. Durumun normalize edilmesi bir seansta olmayabilir. ‘Sizin çocuğunuz eşcinsel ve bu değişmeyecek’ gibi bir bilgiyi babalar hemen kabul etmeyebilir. Sabırlı olmak ve aslında çocuklarının değişmediğini, aynı kişi olduğunu ama değişenin belki beklentiler olduğunu ve bunlarla nasıl baş edebileceklerini aileyle çalışmak lazım.”

“LGBTİ+ kişilerin maruz bırakıldıkları şiddetin büyük bir kısmının aileden geldiğini çok iyi biliyoruz.”

Ender Cesur, psikiyatrist

PAYLAŞIMLAR

“Siz çocuğunuzun arkasında dimdik durduktan sonra toplum hiçbir şey yapamaz”

Zeki Yalçınoğlu,
53, kadın hastalıkları ve doğum uzmanı

“Çocuğum ortaokul 2. sınıftaydı. Bir gün arabayla gezerken, ‘Baba, ben kendimi erkek gibi hissediyorum’ dedi. Döndüm, ‘Ben seni pek erkeğe benzetemedim, saçların uzun falan... Sen biraz feministsin, acaba ondan mı öyle geliyor sana?’ dedim. Öylesine bir muhabbeti ama tabii ki siz baba olarak o muhabbeti unutmuyorsunuz. Lise çağına geldiğinde, İstanbul Alman Lisesi’ni kazandı ve biz de ailece Denizli’den İstanbul’a taşındık. Lisenin ilk senesinin sonuna doğru çok ciddi bir zayıflama süreci yaşadı; anoreksiya nervoza tanısı kondu. Cerrahpaşa’da psikiyatrya götürdük. Açıkcası cinsel yönelim veya cinsiyet kimliğiyle ilgili bir sıkıntı olabileceğini tahmin ediyorduk ama belki de İstanbul’a taşınma, yeni bir liseye başlama stresi yüzünden olabilir diye düşündük. Anoreksi kısmen çözüldü ama bu kez bulimia başladı. Bir buçuk yıla yakın bu yeme bozukluğuyla uğraştık. Bu sürecin sonunda bir gün bize biseksüel olduğunu açıkladı ve Lambdaistanbul’dan bahsetti. O dönemde LGBTİ+ haklarıyla uğraşan en aktif sivil toplum örgütüydü.

Eşimle gittik Lambda’ya, insanlarla tanıştık, bilgi sahibi olduk. Birkaç aylık sürenin sonunda ‘Ben erkeğim, transım’ demeye başladı. Çapa’da Dr. Şahika Yüksel’e başvurduk, o terapi grubuna aldı, bire bir görüşmeler yaptı. Bir süre ilaç kullandı, testosteron başladı ve transseksüel oldu. Bu süre içinde hayatı normale döndü, okul başarısı iyileşti. İlk fırsatta göğüslerini opere ettirdik. Liseyi bitirdi, Almanya’da lisans eğitimi aldı, şimdi Berlin’de yüksek lisansını bitiriyor.

Eşim ve ben hekim olduğumuz için, bu konulara hiçbir zaman bir önyargı beslememiştik, herkesi olduğu gibi kabul ederiz. Bence insanın çocuğunu kabul süreci diye bir şey de olmamalı, doğduğu anda kabul edersiniz çocuğunuzu. Cinsel yönelimi ya da cinsiyet kimliği de onun özel hayatı, sizi ilgilendirmiyor. Katil olmuyor, çevresine zarar vermiyor. Siz çocuğunuzu iyi insan olarak yetiştirdiniz mi? Doğaya, insanlara, hayvanlara saygılı mı, iyi niyetli mi? Bunlar önemli. Ve cinsiyet değiştirdiğinde, bunlar değişmiyor. Kimin ne dediği umurumuzda olmadı. Benim çocuğumla ilgili sıkıntısı olan varsa, benim hayatımdan çıkacak demektir. Siz çocuğunuzun yanında dimdik durunca, insanlar da ona göre davranıyor. Siz çocuğunuza kararları yüzünden eziyet ederseniz, toplum da ona eziyet ediyor.

LGBTİ+ haklarıyla ilgili aktivitem sürüyor. Şu anda Denizli’de bir özel hastanenin çatısı altında Denizli’deki trans bireylerin dönüşüm süreçlerine yardım ediyorum. Denizli BM’nin bir projesiyle özellikle İranlı LGBTİ+ bireyler için sığınak oluşturuyor, Türk ve İranlı transları hormon tedavilerine başlatıyor, tedavi süreçlerini takip ediyor, grup olarak onları takip ediyorum.

Trans bireylere pozitif ayrımcılık yapıyorum da diyebiliriz.”

“18 yıl boyunca oğlumuz olduğunu düşündüğümüz çocuğumuza bir anda ‘Kızım’ demek, bambaşka bir isimle hitap etmek çok ama çok zordu.”

Atilla Dirim,
53, çevirmen

“Her şey çocuğumuzun, 12 yaşındayken, görünürde hiçbir sebep olmadan ağır bir depresyona girmesiyle başladı. O güne kadar çok hareketli, arkadaş canlısı olan çocuk, birden odasına kapandı, hatta yatağından çıkmaz oldu. Birkaç günde düzelmeyince, hastaneye götürdük. Akla gelebilecek tüm tahlilleri yaptılar ama organik hiçbir şey bulunmadı. Bunun üzerine bir psikoloğa götürmemizi önerdiler. Psikolog, çocuğa birkaç soru sordu, sonra hafif bir yatıştırıcı vererek bir şeyi yok diye gönderdi. O günden sonra çocuk daimi bir depresyon içinde kaldı. Okul biter bitmez hemen eve gelip odasına kapanıyordu. Yüzü gülmez, fotoğraf çekmez oldu. Eşim sık sık neler olduğunu soruyor, derdini öğrenmek >>

>> istiyordu ama neyi olduğuna dair en küçük bir söz söylemiyor, işaret vermiyordu. Lise bittiği zaman, üniversite okumak için Almanya'ya gitti. Küçük bir üniversite şehrindeki bir yurda yerleşti. Birden onunla iletişim kuramaz olduk. Arayıp sormadığı gibi, bizim aramalarımıza da cevap vermiyor, beş-altı gün sonra geri dönüyor, özür diliyor, iyi olduğunu söylüyordu. Ancak iyi olmadığı her halinden belliydi. Nisan 2017'de, bir gün ansızın beni aradı. Annesiyle bana bir şey söylemek istediğini ama görüntülü konuşmak istediğini, gözlerimize bakmak istediğini söyledi. Ben haliyle heyecanlandım ve neler olup bittiğini çabuk söyle, diye sıkıştırdım. O da tam olarak bu kelimelerle, 'Biliyorum, biraz ani olacak ama ben transseksüelim' dedi. Başımдан aşağı kaynar sular döküldüğünü hissettim. Aslında LGBTİ+ konularına yabancı değildim. Eskiden bu yana bu konuyla siyasi olarak ilgilenir, LGBTİ+ derneklerinin etkinliklerine, eylemlerine katılırdım. Kavramları ve anlamlarını biliyordum. Ancak çocuğum bana açıldığı anda, bildiğim her şeyi unuttum. Trans mı? Bu ne demektir? Bir yandan çocuğa telefonda, “Önemli olan senin mutluluğun, biz her zaman senin yanındayız” demeye çalışıyordum ama şok içindeydim, çünkü çocuğumun hayatını büyük zorluklarla mücadele ederek geçireceğinin farkındaydım. Homofobi ve transfobi dünyanın her yerinde yaygındı, çocuğum bir 'dönme' olduğunu söylüyordu, büyük sıkıntılarla karşılaşacaktı. Sonraki haftalar ve aylar zor geçti. Çocuğumuz Almanya'da, biz buradaydık, iş durumu nedeniyle kalkıp gidemiyorduk. Çocuğumuz

Herkes bilse de baba bilmeyince, gerçekler konuşulabilir hale gelmiyor, istenen aile desteği sağlanamıyor.

bize telefonda artık kendisine 'Kızım' dememizi, adının da Katrin olduğunu, eski ismini kullanmak istemediğini söyledi. Peki dedik ama hemen bunu yapabildik mi? Hayır. 18 yıl boyunca oğlumuz olduğunu düşündüğümüz çocuğumuza bir anda “Kızım” demek, bambaşka bir isimle hitap etmek çok ama çok zordu. Bir yandan da konuyla ilgili bulabildiğimiz bütün yayınları okumaya ve durumu anlamaya çalışıyor, bir hata yapıp çocuğu üzmemeye gayret ediyorduk. Eşim bir süre isyan etti, bu olayın kendi suçu olabileceğini, belki de hamileliği esnasında yaptığı yanlış bir şeyin buna yol açabileceğini düşündü. Ama ben böyle olmadığını biliyordum ve neyse ki onu da ikna etmeyi başardım. Kabul süreci, çocuğumuzun ruh halinin giderek düzelmeye başlamasını fark etmemizle birlikte başladı. O içine kapanık çocuk, gülmeye, konuşmaya, fotoğraf çektirmeye başlamıştı. O zamana dek ne büyük kaygılarla savaşmak zorunda kaldığını yeni yeni anlıyorduk. Bizimle konuşmak onu rahatlatmıştı, fakat yine de günlük hayatını etkileyecek denli yoğun kaygıları vardı. Ama bunların üstesinden gelmeyi, tedavi olmayı istiyordu. Hayatını mümkün olduğu kadar az sıkıntıyla sürdürmesi yolunda onu destekleme isteğimiz, durumu hızla kabul edip önümüze bakmamızı sağladı. Çocuğum bana açıldığında içimde bir şeyler çatlamıştı. Hani buzun

veya camın üzerinde örümcek ağına benzer çatlaklar olur ya, işte onlar henüz tam olarak iyileşmedi sanırım. Çünkü ne olursa olsun, çocuğumun daimi bir tehdit altında olduğunu biliyorum. Her an fiziksel veya psikolojik-transfobik bir saldırıya maruz kalabilir. Ancak buna karşı koyabilmek için güçlü olmamız gerektiğini de biliyorum. Çocuğun yanında bir güven kaynağı olarak durmak, onu rahatlatıyor ve güçlendiriyor. Bunun utanılacak, saklanacak bir şey olmadığını açıkça ifade etmek, arkasında güçlü bir şekilde durmak insanların bakışını ve düşüncesini de değiştirebiliyor. Bir LGBTİ+ ebeveyni olarak güçlü olmak zorundayız. Ancak bir kişinin gücüyle çok kişinin gücü kesinlikle aynı değil. Bunu fark ettiğim anda Ankara Gökkuşuğu Aile Grubu'yla iletişime geçtim. Eşimle birlikte ayda bir defa psikolog hekimlerin eşliğinde düzenlenen toplantılara ve diğer etkinliklere katılmaya başladık. Her toplantı ve etkinlikten güçlenerek çıktık. Geçtiğimiz senenin Ekim ayında da Ankara Gökkuşuğu Aileleri Derneği'ni kurduk. Hem çocukları yeni açılan ebeveynlere yardımcı olmaya, yol göstermeye çalışıyor, hem toplumsal farkındalığı artırmaya çalışıyor hem de transfobi ve homofobiye karşı, aslında her türlü haksızlığa, ayrımcılığa, ötekileştirmeye karşı mücadele etmeye çalışıyoruz. Bu konuda babalara önemli bir görev düşüyor. LGBTİ+ çocuğunu

kabul etmek istemeyen babalara yalnız olmadıklarını, bunun doğal bir şey olduğunu, böyle sayısız babanın bulunduğunu göstermemiz, anlatmamız, ikna etmemiz gerekiyor. Bu da yalnız başarılabilecek bir şey değil. Ne kadar büyük ve güçlü örgütlere sahip olabilirsek, o kadar etkili olabiliriz. Umarım bu yazıyı okuyan ebeveynler de farkındalıklarını artırır ve LGBTİ+ hak arama mücadelesinin bir ucundan tutarlar. Söz konusu olan çocuklar; gökkuşağının altındaki dünyada neden herkesin eşit ve onurlu bir yeri olmasın ki?”

“Babamın durumu önceden sindirmiş olması, annem için yol gösterici oldu ve birbirlerini bu konuda yalnız bırakmadılar.”

Berke Bozkurt,
25, doktor

“Annem ve babam aslında ortaokulun başından beri biliyorlarmış. Benim kendimi fark etmem 4.-5. sınıf arası diyebilirim. Babama açılmam 7. sınıfta; anneme açılmam ise ilk erkek arkadaşım ile beraber üniversite birinci sınıfta oldu. Ortaokulun başında kendime uydurma bir Facebook ve MSN hesabı açıp yabancı erkeklerle konuşmaya başlamıştım. Bu iki hesabı da hem annem hem de babam biliyorlarmış;

kiminle ne konuştuğuma, ne yaptığıma kadar... Babam fark edince daha önce hiç karşılaşmadığı bir şey olduğu için, durumu psikiyatryla paylaşmış. Eşcinselliğin toplumun belirli bir yüzdesinde olduğunu, bunun doğal olduğunu, fakat yaşımın küçük olması sebebiyle attığım adımları çok yakından, ben onunla paylaşmadıkça müdahale etmeden gözlemlemesi gerektiğini söylemiş. Gerçekten de öyle yapmış babam. ‘Hayatın heteroseksüel biriyle karşılaştırdığında daha zor olabilir ama ne olursa olsun yanındayım ve ne yaşarsan yaşa benimle paylaşabilirsin’ dediğini hatırlıyorum babamın. Hem annem hem de babam açısından toplumda ‘azınlığın şanslı azınlığı’ içerisinde görüyorum kendimi. Maalesef çevremdeki başka bireylerin bu süreci böyle şefkatli ve kucaklayıcı bir şekilde yaşamadığını biliyorum. Açıldıktan sonra babamın, ‘İnsanların cinsel yönelimleri değişebiliyormuş, belki bir gün çocuk sahibi olmak istersin’ tarzı cümleleri beni sıkboğaz etmeden söylediğini de hatırlıyorum. Fakat üniversitede erkek arkadaşım ile tanıştıktan ve aramızdaki duygusal bağın gerçekliğine şahitlik ettikten sonra, böyle şeyler söylemez oldu. Ben açık bir şekilde yaşamaya başladıktan sonra da babamın cinsel yönelimimi tamamen sindirdiğini, yeri geldiğinde arkadaşlarıyla bunu açıkça paylaştığını gözlemledim. İletişimimizin böyle güçlü ve şeffaf olması gerçekten çok güzel. Babamın durumu önceden sindirmiş olması, annem için yol gösterici oldu ve her ne kadar boşanmış olsalar da birbirlerini bu konuda yalnız bırakmadılar. Ama arkadaşlarımda çoğunlukla durum annenin bilip babanın bilmediği yönünde. Bu arkadaşlarım da aileleriyle şeffaf bir iletişim kuramıyor, olduğu gibi

görünmenin kaygısını yaşıyor. Ailelerinden uzaklaşıyor ve kendilerine yeni aileler kuruyorlar. Tıp eğitimi alırken ve doktorluk yaparken fark ettim ki hayat kopmak, küsmek, uzaklaşmak ve nefret etmek için çok kısa ve bunların hepsinden çok daha değerli. Dans eğitimi alırken duyduğum ve tekrarladığım bir cümle var, onunla bitireyim: Hayat kendinin farkına varınca başlar.”

QR KODU OKUTUN

Daha fazla bilgi ve destek için LİSTAG web sitesine ulaşabilirsiniz. İletişim için: 0546 484 82 85

“Benim Çocuğum”

Çocukları LGBTİ+ olan bir grup anne ve babanın hikâyelerine odaklanan “Benim Çocuğum” belgeseli, muhafazakâr, homofobik, transfobik bir toplumda aile olmayı anlatıyor. Yönetmenliğini Can Candan’ın üstlendiği 2013 yapımı uzun metraj belgesel izleyiciyi İstanbul’da beş eve götürüyor ve LGBTİ+ bireylerin ailelerinin ebeveynlik deneyimlerini, çocuklarının büyüme ve kendilerine açılma dönemlerini, bu süreçle baş ederken geçtikleri zorlu yolları ve ebeveyn olmanın neler gerektirdiğini yeniden öğrendikleri süreçleri anlatıyor. benimcocugumbelgeseli.com